

Čo formuje alternatívne prístupy k vzdelávaniu dospelých na Slovensku

Mgr. Michaela Beran Sládkayová, PhD.
Katedra pedagogiky a andragogiky, PF UMB v BB
michaela.sladkayova@umb.sk

Kontext a východiská

- politické a strategické rámce, globálne a európske trendy
- spoločenské a technologické zmeny
- posun od formálneho vzdelávania k neformálnemu a komunitnému učeniu
- potreba flexibilného, inkluzívneho a hodnotovo orientovaného vzdelávania
- závery vedecko-výskumného projektu VEGA 1/0523/23 *Mediálna gramotnosť ako prostriedok eliminácie vplyvu fake news v teórii a praxi občianskeho vzdelávania dospelých*

Faktory

- Sociálne:
 - starnutie populácie, meniace sa rodinné štruktúry, migrácia
- Technologické:
 - digitalizácia, AI, mikroosvedčenia, hybridné formy učenia
- Ekonomické:
 - prechod na znalostnú ekonomiku, potreba rekvalifikácií
- Kultúrne:
 - rast významu komunity, identity a hodnôt vo vzdelávaní

Faktory

nové profily učenia sa

- rozdielna motivácia, rozdielne potreby

technológie a hybridné formy

- online výučba, blended learning, samoštúdium, podpora digitálnych nástrojov, mikroformáty učenia

neformálne a komunitné učenie

- komunity praxe, peer-learning, mentoring, vzdelávanie mimo inštitucionálneho rámca

skúsenostné a transformačné učenie

- učenie založené na skúsenosti, kritické myslenie, prehodnocovanie vlastných perspektív

legislatíva

- legislatívne rámce, kvalita, uznávanie výsledkov neformálneho vzdelávania, mikroosvedčenia, financovanie

požiadavky trhu práce

- firemné požiadavky, kompetencie budúcnosti (digitálne, zelené, mäkké), tlak na adaptabilitu

PRÍKLADY ALTERNATÍVNYCH PRÍSTUPOV

príklady

- Mikroosvedčenia a overovanie vedomostí mimo formálneho školstva
- Projekty pre nízko kvalifikovaných, dlhodobo nezamestnaných
- **Komunitné a občianske vzdelávanie**
- **Projekty na rozvoj zručností**

Komunitné a občianske vzdelávanie

- vzdelávanie ako spoločenská aktivita v rámci komunity
 - miestne centrá, knižnice, coworkingy, občianske združenia
- podpora participácie, občianskych kompetencií a vzájomnosti
- posilnenie aktívneho občianstva
- posilnenie miestnej identity
- alternatívne formy vzdelávania
 - peer learning, workshopy, zážitkové kurzy či dobrovoľnícke projekty

Komunitné a občianske vzdelávanie

- **Živica**
 - kurzy pre pedagógov, aktivistov a komunitných lídrov v kontexte prepájania občianskeho, environmentálneho a komunitného vzdelávania
- **Centrá pre komunitné vzdelávanie/komunitné centrá**
 - neformálne kurzy, tréningy na získanie rôznych zručností
- **Knižnice ako vzdelávacie centrá**
 - realizovanie kurzov, čitateľských klubov, workshopov pre rôzne cieľové skupiny
- **Komunitné univerzity**
 - prepájanie akademickej pôdy s lokálnymi komunitami, zážitkové učenie

Projekty na rozvoj zručností

- potreba získať praktické a prenositeľné zručnosti
 - lepšie uplatnenie, zmena kariéry, osobnostný rozvoj
- **Digitálne zručnosti**
- Mäkké zručnosti
- Zelené kompetencie
- **Mediálna gramotnosť a kritické myslenie**

Mediálna gramotnosť a kritické myslenie

- kľúčové kompetencie 21. storočia
- schopnosť hodnotiť informácie a zdroje
- schopnosť rozpoznávať manipuláciu/dezinformácie/fake news
- posilniť odolnosť voči hybridným hrozbám
- schopnosť argumentácie

Mediálna gramotnosť a kritické myslenie ako ochrana demokracie

- Obranný mechanizmus spoločnosti proti manipulácii a extrémizmu.
- Vzdelávanie dospelých formuje demokratickú kultúru a odolnosť.
- Posilňuje dôveru, kritickosť a aktívne občianstvo.

Projekty na rozvoj zručností konkrétne príklady

- **Digitálna koalícia SR**
 - kurzy a mikrocertifikáty pre zamestnancov aj nezamestnaných, zamerané na základné a pokročilé IT zručnosti
- **Akadémia kritického myslenia**
 - neformálne programy rozvíjajúce komunikáciu, tímovú spoluprácu, riešenie konfliktov, kreativitu a reflexiu
- **Program „Učím pre život“ (Komenského inštitút)**
 - podpora učiteľov v oblasti leadershipu, sebaznania a tímovej spolupráce – princíp „learning by doing“
- **Infosecurity.sk – Slovak Policy Institute & SEV**
 - workshopy pre dospelých (novinárov a pedagógov) zamerané na mediálnu gramotnosť a odhaľovanie dezinformácií
- **Zmudri.sk a Zmudri G**
 - interaktívne videokurzy pre dospelých aj mládež – zamerané na overovanie faktov, správanie sa na internete a kritické čítanie

VÝZVY A LIMITY

- projektová závislosť, nedostatok stabilného financovania
- potreba regionálnych centier celoživotného učenia
- meranie výsledkov neformálneho vzdelávania
- digitálna priepasť a nerovnosť v prístupe
- zmena paradigmy: učenie ako životný proces, nie ako oprava minulosti

Čo potrebujeme?

- spájanie komunity, skúseností a rozvoj mediálnej gramotnosti a kritického myslenia
- cieľom nie je len prenos vedomostí, ale transformácia spôsobu myslenia
- vzdelávanie ako celoživotný, hodnotový a spoločenský proces
- alternatívne vzdelávacie prístupy majú aj spoločenskú dimenziu: *formujú demokratickú kultúru, odolnosť a dôveru v poznanie*

d'akujem za pozornosť

